

Carl Berglöf
Energisystem
0701 64 44 46
carl.berglrof@energiforetagen.se

Regeringskansliet
Miljödepartementet
Dnr: M2019/00862/Ke
m.remissvar@regeringskansliet.se
cc: conny.hagg@regeringskansliet.se

Remissvar avseende utredningen: Ny kärntekniklag – med förtydligat ansvar (SOU 2019:16)

Energiföretagen Sverige samlar och ger röst åt omkring 400 företag som producerar, distribuerar, säljer och lagrar energi. Vårt mål är att utifrån kunskap, en helhetssyn på energisystemet och i samverkan med vår omgivning, utveckla energibranschen – till nytta för alla.

Energiföretagen Sverige har tagit del av rubricerat ärende utsänt av Miljödepartementet och tackar för möjligheten att inkomma med remissvar.

Ärendet

Efter beslut av regeringen har en särskild utredare tillsatts med uppdrag att göra en översyn av lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet – nedan benämnd Kärntekniklagen. Bakgrunden är att det har identifierats ett behov att göra vissa ändringar för att bättre anpassa lagen till nya förutsättningar där en del av kärnkraftsflottan ska avvecklas och där nya kärntekniska anläggningar inklusive ett slutförvar för att ta hand om använt kärnbränsle ska uppföras. Ett åtgärds paket har presenterats av utredaren vilket nu remitteras. I det följande presenteras synpunkter från branschorganisationen Energiföretagen Sverige.

Energiföretagen Sverige stödjer de remissvar som inlämnats av Svensk Kärnbränslehantering AB, Vattenfall AB, Sydkraft Nuclear Power AB och Fortum Sverige AB.

Synpunkter

Energiföretagen Sverige välkomnar att en ny kärntekniklag tas fram eftersom den befintliga Kärntekniklagen är ostrukturerad och svårläst.

Energiföretagen Sverige välkomnar också i stort utredningens förslag eftersom de i mångt och mycket utgör anpassningar till hur verksamheten faktiskt bedrivs. I det följande vill Energiföretagen Sverige framföra synpunkter på specifika delar av förslaget.

Tillståndshavarens respektive verksamhetsutövarens ansvar

Förslaget om att dela upp vissa ansvarsområden mellan tillståndshavaren och, den föreslagna nya rollen, verksamhetsutövaren är ett nytt betraktelsesätt för hur ansvaren fördelas. I själva verket innebär den föreslagna ansvarsfördelningen en anpassning till hur ansvaren fördelas i dag i praktiken. Energiföretagen Sverige stödjer därför detta förslag. Innan förslaget implementeras är det önskvärt om erfarenheter inhämtas från andra länder där en sådan här ansvarsfördelning har införts. Energiföretagen Sverige bedömer att utredningen inte har sökt sådana erfarenheter.

Stegvis prövning

Utredningen föreslår att rådande praxis kring stegvis prövning av kärnteknisk verksamhet, som idag är reglerad i föreskrift, flyttas till Kärntekniklagen. Utredningen föreslår även att ett samråd med berörda införs vid varje provningssteg.

Energiföretagen Sverige anser att rådande praxis fungerar väl och att förslaget att reglera den stegvisa prövningen i lag är positivt. Dock anser vi att förslaget om samråd i varje steg i processen ska slopas, vilket beskrivs i det följande.

I samhället i övrigt pågår översyner av tillståndsprocesser för att snabba på dessa. En bärande punkt är att samla yttringar från samhället tidigt i processen. Erfarenheten visar att synpunkter som inkommer under processens gång gör tillståndsprocessen lång och utdragen vilket leder till att samhällskritisk infrastruktur försenas. Den befintliga tillståndsprocessen för kärnteknisk verksamhet utgör därför idag en modell för hur tillståndsprocesser bör utformas. Att ändra till en mer tidskrävande process vore olyckligt – i synnerhet då tillståndsprocessen för kärnteknisk verksamhet redan är mycket lång (vilket utredningen noterat) och att det inte kan utslutas att behovet av kärnteknisk infrastruktur kan komma att bli akut i framtiden.

Utredningen motiverar samråd kring varje steg i tillståndsprocessen med att det blir ett sätt för samhället att försäkra sig om att de krav som ställs på verksamheten och verksamhetsutövaren kommer att kunna uppfyllas. Energiföretagen Sverige ser inte att den möjligheten inte finns idag med offentligt samråd tidigt i processen. För de senare tillståndsstegen som följer det första tillståndsstegen blir preciseringen och kravställningen så teknisk och detaljerad att samhällets oberoende talan effektivast och mest lämpligt förs av en expertmyndighet – i det här fallet Strålsäkerhetsmyndigheten. Dessutom är informationsunderlaget i dessa provningssteg i hög grad sekretessbelagt vilket i praktiken gör sådana samrådssteg svåra att genomföra. Att samråd ska genomföras efter varje steg uttrycks heller inte i IAEA:s riktlinjer för tillståndsprocesser (IAEA SSG-12) och krävställs heller inte i internationella konventioner.

Att ett offentligt samråd införs enligt förslaget inför nedmontering och rivning, och möjligtvis inför större förändringar, är motiverat eftersom mycket lång tid sannolikt kan

ha förlöpt sedan den första tillståndsgivningen och förhållanden runt anläggningen kan ha förändrats under denna tid.

Utredningen uttrycker det som en brist att en stegvis prövningsprocess, där offentligt samråd som huvudregel införs i varje steg, inte har en tydligare förankring i lagen. Energiföretagen Sverige anser att den finska lagstiftningen utgör ett gott exempel då de har större erfarenhet av tillståndprocesser för kärntekniska verksamheter. I den finska Kärnenergilagen (Lag 11.12.1987/990) är offentligt samråd inför det första principbeslutet beskrivet i lag, i linje med den rådande svenska processen och det som Energiföretagen Sverige här anför.

Statens subsidiära ansvar och sistahandsansvar

Energiföretagen Sverige ställer sig positiv till utredningens förslag då det tydliggör det långsiktiga ansvaret för slutförvaren för radioaktivt avfall och använt kärnbränsle. Det är av stor vikt för pågående och kommande tillståndprocesser att detta ansvar blir klarställt i lag.

Permanent stängd kärnkraftsreaktor

Utredningen föreslår att ersätta den nuvarande så kallade femårsregeln med en anmälningsskyldighet för tillståndshavare att anmäla när en reaktor avses stängas permanent. Enligt den rådande femårsregeln blir en reaktor som varit avstängd i fem år automatiskt permanent avstängd efter fem år. Därmed är det inte möjligt att ha längre avställning än fem år. Utredningen föreslår som ett alternativ att behålla femårsregeln men att komplettera den med en möjlighet till dispens.

Energiföretagen Sverige samtycker till utredningens förslag att ta bort femårsregeln och ersätta den med en anmälningsskyldighet. Den rådande bestämmelsen om permanent avställningen efter fem år är en reglering som är ett resultat av en politisk överenskommelse och är alltså resultatet av ett politiskt beslut. Enligt energiöverenskommelsen från 2016 ska reaktorer ej stängas genom politiska beslut. Rådande reglering strider därför med energiöverenskommelsen och bör därmed avskaffas. Utredningen lyfter andra skäl till att femårsregeln bör avskaffas. Energiföretagen Sverige håller med om dessa skäl.

Energiföretagen Sverige

Pernilla Winnhed

Vd Energiföretagen

Carl Berglöf

Ansvarig Kärnkraft